

Garbiketa
sektorean,
funtsezkoak
izatea aitzakia da
greba eskubideari
boikota egiteko

Garbiketa sektorean, funtsezkoak izatea aitzakia da greba eskubideari boikota egiteko

---

Ana Fernández Goienaga (goitizena).

Klinika laguntzaile eta gaur egun, garbitzailea.

UPV/EHUko garbiketa arloan diharduen 50 urteko langile batekin hitz egin genuen, eta aztertu genuen pandemiak zer ondorio izan dituen bere lan-baldintzetan eta egunerokotasunean. Izan litezkeen errepresalien beldur, bere datu pertsonalak ez argitaratzeko eskatu digu.

Langile honek 1991. urtean izan zuen lehenengo kontratua; klinikako laguntzaile gisa trebatu bazen ere, garbiketa sektorearen alde egin zuen, une hartan osasun arloko kontratuak oso prekarioak zirelako. Urtebeteko kontratuarekin hasi zen unibertsitatean lanean, eta kontratu mugagabe bilakatu zen berehala; hori bai, azpikontratatuta. 1991. urtean, jada, kanpoko enpresa baten esku zegoen UPV/EHUko garbiketa arloa, pribatizatuta, eta, elkarrizketatuaren ustez, hori da sektorearen arazo nagusia.

Bere esperientzian oinarrituta, Osakidetza gisako espazioak baino atsegina da unibertsitatea; izan ere, gaur egun, pandemiaren eraginez, oso eremu estresagarriak dira, baita Ertzain-etxeak ere, zeintzuetan, elkarrizketatuaren arabera, kontrako giroa baita nagusi. Hala eta guztiz ere, ikastetxeak izaten dira, oro har, lekurik onenak eta, bereziki, eskolak, langileek aldizkako lan-kontratu finkoa izaten baitute; hau da, urtean 10 hilabetez lan egiten dute, bi hilabete langabe egoten dira eta oporrak aste santuan, Gabonetan eta inauterietan banatzen dituzte.

Langile honek, garbiketa sektorea funtsezko gisa ezarri zenean, zera pentsatu zuen berehala: «Hau fardela gainera bota digutena; orain lehen lerroan lan egitea egokituko zaigu eta horrek ez du ez soldata igoerarik ez aitortzarik eragingo, ezer ez: ez dugu greba egiteko eskubiderik ere izango. Eta horrela gertatu da».

Pandemiaren egungo egoerak eragin dituen lan-baldintzei dagokienez, baieztatu du ziurtasunik eza dela nagusi gaur egun beren lanean:

«Maskarak neuk erosi behar ditut eta eskularruak ez dira mahai edo aulkietarako bereziak: pare bakarra daukagu azalera guztietarako». Baieztatu du ez dutela nahikoa babes, ezta nahikoa errefortzu ere, eta, langileak gutxi eta prestakuntza eskasa direnez, akats horiek guztiak azpikontratazioari egozten dizkio; inork ez du NBERik, enpresak ez duelako maskararik banatzen.

Protokolo orokor eta espezifiko bana dute zentro edo/eta laborategi bakoitzerako, baina neurriak oso bigunak dira. Adibidez, desinfektatzeko materiala langileek beraiek prestatzen dute: ura eta lixiba nahasten dituzte, eta komunetarako xaboa bakarrik erabiltzen dute. Pandemiaren aurretik, behin garbitzen ziren azalera bitan garbitu behar dira martxotik, eskulekuak, igogailuetako botoiak etab. desinfektatuta. Hori bai, inolako kosturik gabe. «Horretarako balio digu ezinbesteko izateak» adierazi du, «prezio berean lan bikoitza egiteko, eta babesa geure kontu uzteko».

Bajei dagokienez, bigarren edo hirugarren egunetik aurrera betetzen dira eta, ondorioz, langileen lan-karga hirukoiztu egiten da. Honela adierazi du elkarrizketatuak: «Lan-orduak ez dira nahikoak COVID-aren kontrako protokoloetan ezarrita dauden garbiketa eta desinfekzioa egiteko». Ez da langile-taldea handitzen ari, pribatizazioaren berezko praktikak ezartzen dira: pertsona bat dedikazio osoan kontratatu beharrean, bi pertsona kontratatzen dira, bakoitza hiru ordutarako, desinfekzioaz arduratzeko, hau da, pandemiak eragin duen lan osagarria egiteko.

«Inork ez dezala pentsa fakultatearen % 100 desinfektatuta dagoenik, kontratazio prekario honek eta langile-talde txikiak ez du hainbesterako ematen».

Martxoan krisi sozio-sanitarioa neutralizatu zuen grebaz ere mintzatu ginen, zeinetan bost asteko greba aurreikusita baitzegoen UPV/EHUrako: ikasleen babesa sentitzen

dute beti, baina UPV/EHUK ez zuen greba babestu, eta sindikatuen aldetik babes nabaritzen dute, baina oso era diskretuan.

«UPV/EHUrentzat ikusezinak gara, zerbait garbitu gabe geratzen denean soilik konturatzen dira hemen gaudela, hau da, larrialdi bat dagoenean edo greba deitzen dugunean». Unibertsitateak behin baino ez zuen garbiketa arloko greba bat babestu, 1990. urtean. Greba hura historiko gisa gogoratzen dute, grebalarien portzentajea oso handia izan zelako; errektoreak aldarrikapenen aldeko adierazpena egin zuen eta horrela lortu ziren aldarrikapen gehienak. Orain ere unibertsitateko agintariek gauza bera egin beharko lukete:

«Gu garbitzera ez bagatoz, ezin da eskolarik eman, ezta inolako izapiderik egin ere, eta, ondorioz, unibertsitate-komunitatearen parte garrantzitsua gara».

Mugimendu feministak etxeko langileen zein garbiketa eta zainketa arloetako langileen presentzia ikusarazteko egindako borrokez ere mintzatu ginen. Horrekin lotuta, langile honek adierazi du nabarmena dela mugimendu feministaren babesa, garbiketa sektoreko langileek beren lan-baldintzak hobetzeko bultzada ematen baitu. Sindikatuak ere, beren aldetik, borroka garrantzitsua egiten ari dira, baina alderdi politikoak –elkarrizketatuaren aburuz– ez dira beren borroketan inplikitzen.

«Ezin da jarraitu pentsatzen piramidearen azken maila garela, zeren pandemiak agerian utzi baitu lehenengo maila garela; hori eraldatu beharra dago, aurrerantzean ere pandemia gehiago etorriko direlako. Gero eta gehiago salatu behar ditugu enpresak».

Azaldu duenez, garbiketa sektorea lan duina da, duinak ez direnak baldintzak dira: Zer neurri izango litzateke egokiena jendarte osoak hori ulertzeko?

Zera azaldu du elkarrizketatuak:

«Gu ezagutzea da gakoa eta, adibidez, horretarako unerik onena greba bat izan daiteke, jaramon egin diezaguten eta eskatzen ditugun gauzak hitzarmenean jasota daudela eta betetzen ez direla egiazta dezaten. Greba egitera iritsi izanak esan nahi du ez dela beste biderik geratzen; UPV/EHUK bitartekari izan behar du, eta, bete beharrekoak betetzen ez badira, enpresak zigortu egin behar dira».

Garbitzaileen sektorean, patriarkatuak ere osasun ona du, lan-arloko beste esfera batzuetan bezala: ez zaigu lana aitortzen, historikoki emakumeok doan garbitu izan dugulako. Gainera, kategoria handieneko lanpostuak (peoi espezialistak, arduradunak, beiragileak) gizonezkoek betetzen dituzte sistematikoki (normalean, beste sektore batzuetatik iritsitakoek). Duela hamarkada batzuk, arduradun lanpostu bat libre geratzen zenean, antzinatasun handiena zuen langileari eskaintzen zitzaion; orain jardunbide egoki hori ez da betetzen, kontratak izaki, langileei mesedeak egin eta «lagun, senide, bizilagunak» jarri ahal dituztelako.

«Emakumeok beti izaten gara paganoenak; ez da biktimizatzearren, baina matxismoa nagusi da gure sektorean: aginte-postu guztiak gizonak betetzen dituzte, guztiak dituzte lanaldi osoak, eta emakumeek, ordea, hiruzpalau orduko kontratuak izaten dituzte».

Laneko osasunari dagokionez, gaixotasunik ohikoenak bizkarrezurrekoak eta lunbarretakoak izaten dira, baita esku, ukondo eta sorbaldetakoak ere. Esfortzu fisikoarekin lotura duten mota horretako gaitzez gain, azpimarragarria da zenbat estres eta depresio kasu dauden garbiketa arloko langileen artean.

«Nik uste dut baloratze ezak deprimitu egiten gaituela garbiketako langileok, arduradunak ere ez baitigu lana aitortzen; «eskerrik asko» bat ere ez dugu jasotzen. Garbiketa sektorean aitortzen den gaixotasun bakarra karpoko kanalaren sindromea da, keinu errepikakorrek eragiten dutena. Badago lan-karga izugarria izaten duenik, eta asegabe geratzen dira, jakina, ondo lan egin behar dela ulertzen dutelako. Horrelakoetan, laneko presioak deprimitu egiten du jendea; etsi eta estresatu egiten zara. Gainera, oso gogorra da ikusezin sentitzea; ez da egiten dugun lana baloratzen eta horrek egunez egun azpiak jaten dizkizu».

Garbiketa sektorean dauden borroka sindikalak eta estrategiak oso gogorrak dira, inpaktu sozialik ez dutelako eta ikusezin egin dituztelako, «ez komunikabideetan, ez administrazioan, ez enpresetan». «Dena elkar hartua balego bezala». Maniobra-marjina oso txikia da, elkarrizketatuaren arabera:

«Orain, sektore berezi batekoak garenez, gutxieneko zerbitzuak langile-taldearen % 100ekoak dira; hortaz, pandemiak larriagotu egin ditu greba egiteko ditugun zailtasunak. Eta % 30 edo % 50eko zerbitzuak ezartzen direnean, esan nahi du denbora tarte horretan egin

behar direla bai garbiketa bai desinfekzioa. Benetan, % 30ek garbituko dute UPV/EHU osoa?».

Egin beharreko galdera da zergatik ez dagoen sektore honetan apenas prestakuntza espezifikorik; izan ere, profesional honen arabera, beharrezkoa izan beharko litzateke, lehenengoz eta behin, produktuak ezagutzea eta, antolamendu-mailan, kontratazio-pleguak ezagutzea.

«Jasotzen ditugun ikastaroak oso azalekoak izaten dira; laneko arriskuen prebentzioari buruzko ikastaroak egin behar ditugu, nola lan egin irakatsi behar digute, esfortzu fisiko handia baita eta, azkenean, bizkarrezurra, sorbalda kaltetzen baitugu. Orgak erabiltzea zaila da, 25 kilo ere desplazatzen ditugulako bertan».

Ikusgaitasuna, aitortza, oinarrizko zerbitzuen pribatizazioa. Hainbat galdera planteatzen ditu langile honek:

Nola da posible ia sei urte ondoren hitzarmen berria sinatu gabe egotea? Zergatik urratzen dituzte sistematikoki enpresek baldintzen pleguak? Zergatik instituzio publikoek ez dituzte garbiketa-enpresak kontrolatzen? Benetan merkeagoa al da administrazio publikoarentzat azpikontratatea?

Badugu soluzioa: garbiketa sektoreko zerbitzuak publiko egitea. Borroka gaitzen horren alde, adiskideok. Adibide bat amaitzeko: foru-aldundietako langileek (langile publikoek, alegia) 1060 m² dituzte garbitzeko, eta UPV/EHUn, ordea, 2000 m² ditugu.